

GENÇLERİN EVLİLİK VE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN TUTUMLARI YOUTH ATTITUDES TOWARDS MARRIAGE AND GENDER ROLES

Hatice YALÇIN*

Emine ARSLAN KILIÇOĞLU**

Ayber ACAR***

Öz

Bu araştırma gençlerin evlilik ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının, değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik olarak planlanıp yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini, iki farklı üniversitede öğrenim görmekte olan üniversite öğrencileri arasından uygun örnekleme yoluyla seçilen 307 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma grubundakilerin %56,2'sini (n=172) kız, %43,8'ini (n=135) erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada öğrencilerin evlilik ve toplumsal cinsiyete yönelik tutumları hem cinsiyete ($t_{(307)}=7.03$, $p<0.05$) hem de öğrenim düzeylerine ($F_{(307)}=6.34$, $p<0.05$) bağlı olarak anlamlı şekilde değişmektedir. Evliliğe yönelik tutum boyutu ile eşitlikçi cinsiyet rolüne yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r= .13$ ve $p<0.05$). Araştırma sonucunda elde edilen bulgular sosyal ve davranış bilimleri yaklaşımlarına dayalı olarak tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Evlilik tutumları, aile yaşamı, cinsiyet rolleri, gençlerin tutumu, üniversite öğrencileri.

Abstract

This study has been carried out to determine attitudes toward marriage and gender role of the university youth. The sample of the study constitutes of 307 undergraduate students selected by appropriate sampling among the university students studying at two different universities. Of the university students included in the research were 56,2% female (n=172) and 43,8% male students (n=135). It has been found in this study, students attitudes towards marriage and gender role indicate statistically significant difference both of gender ($t_{(307)}= 7.03$, $p<0.05$) and classes ($t_{(307)}= 7.03$, $p<0.05$). It was determined that there is a positive and meaningful relationship between attitude towards marriage and attitude towards equal gender role ($r= .13$ ve $p<0.05$). Results are discussed based on itihn social and behavioral sciences approach.

Keywords: Marriage attitudes, family life, gender roles, attitudes of young people, university students

GİRİŞ

Toplumda en küçük ölçekli yaşam ünitesi olan aile; nüfusun yenilenmesi, kültürün gelecek nesillere taşınması, çocukların sosyalleşmesi ve bireylere ekonomik ve psikolojik tatmin sağlanması işlevlerini görür (Parsons et al, 2007). Ailenin oluşumu amacıyla gerçekleşen evliliğin kurulması, devam ettirilmesi ve gereğinde sonlandırılması, toplumsal değerler ve normlara göre düzenlenmektedir. Bu nedenle evlilikle ilgili çalışmalar gelecek nesillerin ve sağlıklı toplumun temelini oluşturur (Turgüt, 2015).

TÜİK (2017)'e göre Türkiye'de evlenen çiftlerin sayısı 2016 yılında 594.493 oldu, kaba evlenme hızı binde 7,5 olarak gerçekleşmiştir. Evlilik süresine göre boşanma oranı incelendiğinde, 2016 yılında boşanmaların %39,1'i evliliğin ilk 5 yılı, %21'i ise evliliğin 6-10 yılı içinde gerçekleşmiştir. Dünya genelinde ailelerde, evlenme yaşı yükselmiş, evlilik oranları azalmış, boşanma oranları artmış, doğum oranları azalmıştır (Kotowska et al, 2010: 7).

Ülkemizde evlilik öncesi arkadaşlıklar, gençler için genellikle orta öğretimin son yıllarına ve üniversite dönemine denk gelmektedir. Yüksek öğrenime gitmeyenlerde ise askerlik dönemi öncesinde ve sonrasında olmaktadır (MEB, 2009, s.3; Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, 2014). Gençlerin evlilik ve aile yaşamına ilişkin tutumlarını, onların çocuk olarak yaşadıkları aile ortamının yaygın olarak etkilediği varsayılmaktadır (Duran, 2010). Ergenlik ve genç yetişkinlik dönemi, birden fazla ve önemli değişikliklerin yaşandığı, iş ve eş seçimi gibi hayatın kritik kararlarının verildiği önemli bir dönemdir (Anderson, Sabatelli, 2007). Bu dönemde gençler üzerinde ebeveynlerin ve öğretmenlerin gözetimi ve koruması azalmakta, günlük yaşam rutini değişmekte, akademik sosyal ilişkiler değişmektedir ve yeni bir çevrenin talep ettiği

* Yrd. Doç. Dr., KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri YO Çocuk Gelişimi Bölümü hatice.yalcin@karatay.edu.tr

** Öğr. Gör., KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO Çocuk Gelişimi Programı e.arslanarslan@gmail.com

*** Arş. Gör., KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri YO Çocuk Gelişimi Bölümü ayber.acar@karatay.edu.tr

diğer alanlardaki zorluklarla başa çıkmaları gerekmektedir (Yalçın, 2010). Aynı zamanda aile kurma düşünceleri yoğunlaşmakta, eş seçimi ve hayat arkadaşlığı kavramları sık gündeme gelmektedir (Bilen, 2004). Aile kurma aşamasındaki gençlerin evliliğe ve aile kurmaya yönelik değerlendirmeleri incelenmeli, kendi ailelerindeki iletişim kalıplarının bu değerlendirmelerini ne kadar etkilediği ele alınmalıdır (Thalhuber, 2001).

Bir toplumda kadın ve erkeklerin toplumsal hayata katılım biçimi, oranı, temsili ve görünürlüğü, önemli oranda o toplumda geçerli olan toplumsal cinsiyet algısından etkilenir (Kalkan ve Kaya, 2007). Bireysel cinsiyet algısı da toplumsal cinsiyet algısını etkileyen bir döngüdür. Kadının ve erkeğin sosyal olarak belirlenen rol ve sorumluluklarını ifade eden ve sosyal yapılanma sonucu oluşan toplumsal cinsiyet kavramı, toplumlar arasında ve zaman içinde farklılık göstermekte, değişebilmekte ve değiştirilebilmektedir (Baykal, 1988). Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkek olarak toplumun bireyleri nasıl algıladığı, nasıl düşündüğü ve nasıl davranmasını beklediği ile ilgili bir kavramdır (Burchfield, 2012). Bir çocuğun toplumsal cinsiyeti birçok etken tarafından belirlenmekte ve toplumsal cinsiyet de çocukları yaşamının her döneminde farklı şekillerde de olsa etkilemektedir. Toplumsal cinsiyet, çocuğun içinde yaşadığı toplumda aileden başlayarak modellerin gözlenmesi yoluyla edinilmekte ve böylece çocuk ve gençler bu kavramın içindeki normları, sosyalleşme süreci içinde öğrenmektedirler (Çınar, 2008, Kaya, 2002). Toplumsal cinsiyet ayrımları hem kadınların hem de erkeklerin yaşamını şekillendirir ve sonuçta bu çeşitlilik sadece farklılıktan daha fazla anlam taşır (Öngen ve Aytaç, 2013).

Hızlı toplumsal gelişmeler, geçmiş dönemlerden günümüze evliliğin yapısını değiştirmiş olup bu değişim, evliliğin yapısının incelenmesinin ve değerlendirilmesinin önemini artırmıştır (Karabacak ve Çiftçi, 2016). Bu anlamda aile kurma aşamasındaki bireylerin evlilik ilişkisini değerlendirilmeleri açısından önemlidir. Birey, çift ve ilişki üzerindeki olası etkileri düşünüldüğünde ise, evlilik öncesi ilişkilerin nasıl değerlendirildiğini, bu ilişkileri değerlendirmede ne gibi değişkenlerin etkili olduğunu inceleyecek bir çalışmaya ihtiyaç vardır (Yalçın, 2014). Evlilik öncesi sürecinde ortaya çıkabilecek çiftler arası problemleri önleme ve bunlara müdahale edebilme açısından, gençlerin evlilik sonrası uyumu değerlendirmelerini etkileyen değişkenleri incelemenin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Evlenmeden önceki dönemde gençlerin Türkiye kültüründeki evlilik ilişkisi, Türkiye aile kültürü, cinsiyet rolleri ve toplumsallığı açısından evliliğe yönelik tutumlarını ortaya koyacak çalışmaya ihtiyaç vardır. Bu doğrultuda bu çalışmada, gençlerin Türkiye kültürü ve toplumsallığı açısından aile yaşamı ve evliliğe yönelik görüş ve tutumlarının incelenmesi hedeflenmiştir.

YÖNTEM

Bu çalışma, toplumun ve geleceğin sağlıklı, mutlu ailelerini oluşturacak olan gençlerin evlilik ve aile yaşamına ilişkin beklentileri ve görüşleri ile toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada, "aile kurma aşamasındaki gençlerin evliliğe yönelik tutumları nedir?", "gençlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları nedir?", "gençlerin evliliğe yönelik tutumları ile toplumsal cinsiyet tutumları arasında bir ilişki var mıdır?" sorularına cevap aranmıştır.

Araştırmanın evrenini, 2016-2017 yılında, bir devlet ve bir vakıf üniversitesinde öğrenimini sürdüren öğrenciler oluşturmuştur. Çalışma grubunun belirlenmesinde, Mart-Mayıs 2016 döneminde araştırmanın evrenini oluşturan üniversitelerdeki sosyal bilimler alanlarında eğitim veren okullara gidilmiş, ders aralarında bireysel görüşmeler yoluyla veriler toplanmıştır. Veri toplama süreci iki üniversite kampüsü içinde iki anketör yardımıyla sürdürülmüş, anketörlere araştırmanın amacı, yöntemi hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiş, gönüllülük esasına göre anketlerin doldurulması konusuna özen gösterilerek veri toplama gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul toplam 350 kişiye yüzyüze yöntemle anket uygulanmış, yapılan ön değerlendirme sonucunda 43 anketin eksik ve yetersiz doldurulduğu tespit edilerek toplam 307 anket değerlendirilmeye alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında çalışma grubundakilere iki bölümden oluşan veri toplama aracı uygulanmıştır. Birinci bölümde çalışma grubundakilerin sosyodemografik özelliklerini, ikinci bölümde ise İnönü Evlilik Tutum Ölçeği ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğindeki evlilik ve aile kurmaya ilişkin görüş ve beklentilerini içeren sorular bulunmaktadır.

Aile kurma aşamasındaki farklı özelliklere sahip bireylerin demografik ve sosyo-ekonomik özellikleri, evliliğe ve aile yaşamına ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla, önceden yapılan benzer çalışmalardan yararlanılarak araştırmacılar tarafından konuya ilişkin kişisel bilgi formu oluşturulmuştur. Soruların tamamı kapalı uçlu ve çoktan seçmeli niteliktedir. Kişisel Bilgi Formunda bireylerin yaş, cinsiyet,

öğrenim gördüğü bölüm ve sınıfı, anne-baba mesleği, uzun süre yaşadıkları şehir gibi sosyo-demografik özelliklerini belirleyen sorular yer almaktadır. Kişisel bilgi formu araştırmanın amaçlarına uygun şekilde belirlenmeye çalışılmış, soruların anlaşılabilirliğini arttırmak için daha önceden 14 kişiye ön anket çalışması uygulanmıştır. Yapılan ön anket çalışması sonucunda gelen geri bildirimlere göre gerekli düzeltmeler yapılarak anket formuna son şekli verilmiştir.

İnönü Evlilik Tutum Ölçeği: Bayoğlu ve Atli (2014) tarafından üniversite öğrencileri örnekleminde genç yetişkinlerin evliliğe yönelik tutumlarını ölçmek amacı ile geliştirilen ölçektir. Yaşları 18 ile 26 yaşları arasında değişen toplam 696 üniversite öğrencisine uygulanan ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için yapılan Cronbach alfa, test-tekrar test, testi yarılama, doğrulayıcı ve açıklayıcı faktör analizleri sonuçları, ölçeğin toplam varyasyonun % 36'sını açıklayan tek faktörlü bir yapıda olduğunu göstermiştir. Ölçeğin güvenilirlik değerleri .87 ve .90 değerleri arasında bulunmuştur. Ölçek 21 itemden oluşmakta ve "hiç katılmıyorum" ile "kesinlikle katılıyorum" arasında değişen 5'li likert tipi sorulardan oluşmaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği (TCRTÖ): Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından gençlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını ve bakış açılarını ölçme amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 38 madde ve eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü başlıkları altında 5 boyuttan oluşmaktadır. 5'li Likert tipi olan ölçekte cevaplar "Tamamen katılıyorum", "Kesinlikle katılmıyorum" seçenekleri arasında değişmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 190, en düşük puan 38'dir ve alınan yüksek puanlar her alt boyut için eşitlikçi tutuma, düşük puanlar ise geleneksel tutuma işaret etmektedir. Ölçeğin alt boyutlarına dair Cronbach α iç tutarlılık katsayıları kadın cinsiyet rolü için 0,80, eşitlikçi cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolü için 0,78 ve erkek cinsiyet rolü 0,72'dir.

Verilerin Analizi Araştırma

kapsamında verilerin analizi, "SPSS for Windows 24.0" yazılımı kullanılarak yapılmıştır. Çalışmada bağımsız değişkenler olarak bireylerin sosyo-demografik özellikleri, bağımlı değişken olarak evlilik tutumu ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşler esas alınmıştır. Araştırma sonucunda değişkenler arasındaki farkın istatistiksel olarak önemli olup olmadığı iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi (t testi), tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile test edilmiştir. Bireylerin bazı sosyo-demografik özelliklerinin evlilik tutumları ve toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde ortak etkilerini saptamak amacıyla iki faktörlü ANOVA kullanılmıştır.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Gençlerin evlilik ve aile yaşamına ilişkin beklentileri ve görüşlerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, çalışma grubunun sosyo-demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubunun sosyo-demografik özellikleri (n=307)

Demografik özellikler		n	%
Cinsiyet	Kız	172	56,2
	Erkek	135	43,8
Öğrenim gördükleri üniversite	Devlet üniversitesi	193	62,8
	Vakıf üniversitesi	114	37,1
Öğrenimini sürdürdüğü sınıf düzeyi	Hazırlık/1.inci sınıf	64	20,8
	İkinci sınıf	83	27
	Üçüncü sınıf	92	29,9
	Dördüncü sınıf	57	18,5
Anne mesleği	Yüksek lisans	11	3,5
	Çalışmıyor	134	43,6
	Memur	38	12,3
	İşçi	16	5,2
	Esnaf	17	5,5
	Emekli	32	10,4
	Profesyonel meslek elemanı	38	12,3
	Diğer	32	10,4
Baba mesleği	Çalışmıyor	4	1,3
	Memur	57	18,5
	İşçi	36	11,7
	Esnaf	68	22,1
	Emekli	62	20,1
	Profesyonel meslek elemanı	48	15,6
Uzun süre yaşanılan yer	Diğer	32	10,4
	Kırsal	144	46,9

Ailenin maddi durumu	Kentsel	163	53
	Düşük	63	20,5
	Orta	173	56,3
	Yüksek	71	23,1
Anne ve babanın medeni durumu	Evliler	243	79,1
	Boşanmışlar	48	15,6
	Ayrı yaşıyorlar	13	4,2
	Vefat	3	0,9
Karşı cinsiyet kardeş durumu	Var	187	60,9
	Yok	120	39,1

Çalışma grubunun %56,2'si kadın, %43,8'i erkektir. %62,8'i devlet, %37,1'i vakıf üniversitesinde öğrenimini sürdürmektedir. Yaş ortalamaları $21\pm 1,43$ olup en küçük yaş 18, en büyük yaş ise 32 olarak belirlenmiştir. %43,6'sının annesi çalışmamaktadır, %22,1'inin babası esnaftır. %53'ü hayatının uzun süresini kentsel alanda geçirerek yaşamıştır. %79'unun anne ve babası evli, %15'inin boşanmış durumdadır. %60,9'unun karşı cinsten kardeşi bulunmaktadır.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin bu araştırma için geçerli ve güvenilir olup olmadığı analiz edilmiş ve sonuçlar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Ölçeklerin güvenilirlik analizi

	Ort.	ss	C.Alpha	*C.Alpha
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	3,69	0,51	,89	,92
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	3,27	0,58	,76	,78
Kadın Cinsiyet Rolü	3,58	0,57	,78	,80
Evlilikte Cinsiyet Rolü	4,02	0,60	,78	,78
Geleneksel Cinsiyet Rolü	3,76	0,59	,68	,72
Erkek Cinsiyet Rolü	3,82	0,58	,81	,82
İnönü Evlilik Tutum Ölçeği	Ort.	ss	C.Alpha	**C.Alpha
	4,28	0,48	,87	,90

*Zeyneloğlu S., Füsün T. (2011). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özellikleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 40: 409-420.

**Bayoğlu, F., Atli, A. (2014). İnönü Evlilik Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri. Ege Eğitim Dergisi. (15)2: 397-415.

Ölçeklerin bu araştırma için geçerlilik ve güvenilirliği açısından değerlendirildiğinde, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinin 5 alt boyutu için Cronbach Alpha değeri ortalama ,89 ve tek faktörlü olan İnönü Evlilik Tutum Ölçeğinin ise Cronbach Alpha değeri ,87 bulunmuştur. Ölçeği geliştiren araştırmacıların bulgularıyla karşılaştırılmış ve bu araştırmada kullanılan ölçme araçları istatistiksel olarak güvenilir olarak değerlendirilmiştir.

Çalışma grubundakilerin evlilik tutumlarının cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere t testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Çalışma grubundakilerin cinsiyete göre evliliğe ilişkin tutumları

Cinsiyet	n	Ort.	s.s.	t	p
Kız	172	85,34	9,16	7,03	.000
Erkek	135	79,46	11,34		

Çalışma grubundakilerin evliliğe ilişkin tutumlarının cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($t_{(307)} = 7.03$, $p < .05$). Bu sonuca göre cinsiyetin evliliğe ilişkin tutumları etkileyen bir faktör olduğu söylenebilir.

Çalışma grubundakilerin evliliğe yönelik tutumlarının öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü Anova testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Çalışma grubundakilerin sınıf düzeylerine göre evliliğe yönelik tutumları

Sınıf düzeyi	n	Ort.	s.s.	F	p
1.inci sınıf	64	81,04	10,03		
2.inci sınıf	83	79,12	12,36		
3.üncü sınıf	92	80,22	11,36	6,34	.001
4.üncü sınıf	57	82,06	9,78		
Yüksek lisans	11	76,04	10,46		

Çalışma grubundakilerin sınıf düzeylerine göre evlilik tutumlarının farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü Anova testi yapılmış, aradaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F_{(307)} = 6,34$, $p < .05$). Değerler arasındaki farklılığın nereden kaynaklandığını belirlemek için çoklu karşılaştırma

testlerinden “Tukey” testi uygulanmış ve 4. sınıfta öğrenim görenlerin daha alt sınıfta öğrenimini sürdürenlere göre evliliğe yönelik tutumlarının anlamlı düzeyde daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre sınıf düzeylerinin evlilik tutumları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu yorumu yapılabilir.

Çalışma grubunun evliliğe yönelik tutumları ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları arasında bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Bu amaçla toplumsal cinsiyete yönelik tutumun alt boyutları olan erkek-kadın cinsiyet rolü, eşitlikçi cinsiyet rolü ve evlilikte cinsiyet rolü ile evliliğe yönelik tutum özellikleri arasında korelasyon analizi yapılmıştır. Sonuçlar tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Evliliğe yönelik tutumlar ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasındaki korelasyon

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları Alt Boyutları	Evlilik Tutum Ölçeği
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	0,12*
Kadın Cinsiyet Rolü	
Evlilikte Cinsiyet Rolü	0,13*
Geleneksel Cinsiyet Rolü	
Erkek Cinsiyet Rolü	

*p<0,05

İki ölçeğin boyutları arasındaki korelasyonda; evliliğe yönelik tutum boyutu ile eşitlikçi cinsiyet rolüne yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r= ,12$ ve $p<,05$). Benzer şekilde evliliğe yönelik tutumlar ile evlilikte cinsiyet rolüne yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki ortaya konmuştur ($r= ,13$ ve $p<,05$).

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği puanları cinsiyet, yaş, öğrenim düzeyi, uzun süre yaşanan yer ve anne-babasının boşanma durumu gibi değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelenerek Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Karşı cinsiyette kardeşi bulunmasına göre toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları

	n	Sıra Ort.	p
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü			
Karşı cinsiyette kardeşi var	243	177,32	,915
Karşı cinsiyette kardeşi yok	48	156,25	
Kadın Cinsiyet Rolü			
Karşı cinsiyette kardeşi var	243	181,36	,000*
Karşı cinsiyette kardeşi yok	48	169,42	
Evlilikte Cinsiyet Rolü			
Karşı cinsiyette kardeşi var	243	155,12	,672
Karşı cinsiyette kardeşi yok	48	164,34	
Geleneksel Cinsiyet Rolü			
Karşı cinsiyette kardeşi var	243	148,76	,896
Karşı cinsiyette kardeşi yok	48	156,82	
Erkek Cinsiyet Rolü			
Karşı cinsiyette kardeşi var	243	173,12	,634
Karşı cinsiyette kardeşi yok	48	167,02	

*p<0,05

Araştırmada çalışma grubundaki ebeveyni evli, boşanmış ya da ayrı yaşayanların evliliğe yönelik tutumları açısından cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmış, çift yönlü varyans analizi ile incelenerek Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7 Çalışma grubundaki ebeveyni evli, boşanmış, ayrı yaşayanların evliliğe yönelik tutumlarının cinsiyete göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

	Ebeveyn durumu	Cinsiyet	n	Ort.	s.s.
İnönü Evlilik Tutum Ölçeği	Ebeveyni boşanmamış	Kadın	131	3,65	,76
		Erkek	112	3,20	,80
	Ebeveyni boşanmış	Kadın	27	2,38	,76
		Erkek	21	2,63	,78
	Ebeveyni ayrı yaşayan	Kadın	5	2,88	,85
		Erkek	8	2,76	,87

Çalışma grubundaki ebeveyni evli, boşanmış ya da ayrı yaşayanların evliliğe yönelik tutumları açısından cinsiyete göre farklılaşma durumu incelendiğinde, boşanmamış ailelere sahip bireylerin evliliğe yönelik tutumlarının boşanmış ailelere sahip bireylere göre yüksek bulunmuştur. Sonuçlar farklı araştırma sonuçlarıyla birlikte analiz edilmiştir.

TARTIŞMA

Bu araştırma aile kurma aşamasındaki gençlerin evlilik ve aile yaşamına ilişkin beklentileri ve görüşleri ile toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Bir ülkenin gelecekteki aile yapısının temelini oluşumuna kaynaklık ve öncülük etmesi beklenen üniversite öğrencileri çalışma grubu olarak belirlenmiştir ve seçilen grubun yaş ortalamaları $21\pm 1,43$ 'tür.

Çalışma grubunun %53'ü hayatının uzun süresini kentsel alanda geçirerek yaşamıştır. Bu bulgu evli kadın ve erkeklerin kök ailelerinin de büyük bir kısmının ilde yaşadıkları veya yaşamış oldukları sonucunu da düşündürmektedir. Uzun süre yaşanan ortam, bireylerin sosyal olaylara bakış açılarını etkilemektedir. Aile yaşamına yönelik tutumları araştıran Bacanlı (2001), eş adayında gençlerin aradığı özellikleri belirlemiş, eşte tercih edilen 18 özellik içinde Ankaralı öğrencilerin 10. sırada cinsel deneyimi önemsediklerini, muhafazakar bir şehir olarak bilinen Konyalı öğrencilerin ise aynı konuyu yedinci sırada öncelik sırasına aldıklarını belirtmiştir. Kaya'nın (2002) Hacettepe Üniversitesi öğrencileri ile yaptığı araştırmada, öğrencilerin %54,6'sı cinsel deneyimi önemsemektedir. Efe (2013), üniversite öğrencilerinin eş seçme eğilimlerini belirlediği çalışmada iyi yemek yapma ve hamarat olma özelliğinin erkek öğrenciler tarafından öncelikli olduğunu saptamıştır. Evlilik tutumları, geleneksel Türk kültür yapısı içinde erkek ve kızlara göre değişmektedir. Ayrıca kırsal alan ve kentte uzun süre yaşama durumuna göre çalışma grubundakilerin toplumsal cinsiyet ayrımcılığı farklılıkları incelendiğinde kentin ortalamasının kırdan daha fazla olduğu, değişkenliğin kentte daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Çalışma grubundakilerin %60,9'unun karşı cinsten kardeşi bulunmaktadır evlilik tutumları ve toplumsal cinsiyet arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada yapılan analizler sonucunda, karşı cinsiyette kardeşe sahip olan öğrencilerin evliliğe ilişkin tutumlarının kardeşi olmayan öğrencilere göre daha olumlu olduğu saptanmıştır. Bu bulgu, karşı cinsiyette kardeşe sahip olan üniversite öğrencilerinin evliliğe daha olumlu baktıklarını göstermektedir. Karşı cinsiyette kardeşi olan bireyin gelecekte yaşayacağı evlilik ilişkisinde empati yeteneğini kazandığı söylenebilir. Öğrencilerin karşı cinsiyetteki kardeşiyle iletişim tecrübesi ile evlilik hayatına bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olarak hazırlanması, evliliğe daha olumlu bakmalarına etki etmiş ve şekillendirmiş olabilir.

Araştırma sonuca göre sınıf düzeylerinin evlilik tutumları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu belirlenmiş, üniversite son sınıfta öğrenim görenlerin alt sınıflara göre evliliğe yönelik tutumlarının olumlu olduğu belirlenmiştir. Literatürdeki bazı araştırmalarda bu sonuçlara benzer bulgular elde edilirken, bazı araştırmalarda ise bireylerin eğitim düzeylerine göre evlilik tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Çınar (2008) yaşla evlilik tutumu arasında anlamlı farklılıklar bulmazken, Yaşın Dökmen (2000) araştırmasında, bireylerin eğitim düzeyi ve yaş faktörüne göre evlilik tutumlarında anlamlı bir farklılık olduğunu bulmuştur.

Çalışma kapsamında evliliğe yönelik tutum boyutu ile eşitlikçi cinsiyet rolüne yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r= ,12$ ve $p<,05$). Türkiye Değerler Atlasında Esmer (2012), bireylerin yaşları ilerledikçe eşitlikçi söylemin azaldığını, evliliğe yönelik tutumun bölgeler arası farklılık göstermekle birlikte kadınların %71'inin 'ailenin reisi erkek olmalı' görüşüne sahip olduğunu, 'kadın her zaman kocasına itaat etmeli, onun sözünden çıkmamalı' inancına sahip olma oranının İzmir'de %40, Doğu Anadolu'da %71 olduğunu vurgulamaktadır (Esmer, 2012).

Evliliğe yönelik tutumlar ile evlilikte cinsiyet rolüne yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki ortaya konmuştur ($r= ,13$ ve $p<,05$). Bener ve Günay (2013), gençlerde evlilik ve aile yaşamına ilişkin tutumları belirlemek amacıyla 931 üniversite öğrencisiyle yaptıkları çalışmada kadın öğrencilerin evlilikle ilgili tutumlarında geleneksel yapıyı koruduklarına dikkat çekilmekte, ancak erkeğin eşine şiddet uygulayabileceği, kadının evlilik öncesi cinsel hayat yaşamaması gerektiği gibi bazı konularda erkek öğrencilerin katı tutum içinde oldukları ortaya koyulmaktadır. Bu çalışmada kız öğrencilerin öğrenim düzeyi yükseldikçe evliliğe yönelik tutumlarının geleneksel bakış açısından uzaklaşmakta olduğu belirlenmiştir. Servaty ve Weber (2011) çalışmalarında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre evliliğe yönelik güçlü tutumlarının olduğu ve daha fazla desteklediklerini belirlemişlerdir. Ancak Vefikuluçay ve ark. (2007) ise erkeklerin çalışma yaşamı, toplumsal yaşam ve aile yaşamı ile ilgili alanlarda daha geleneksel bakış açısına sahip olduklarını vurgulamışlardır. Çalışma grubundaki kız öğrencilerin evlilik ve aile yaşamına ilişkin tutumlarının erkek öğrencilere oranla daha geleneksel bir bakış açısına sahip oldukları söylenebilir. Bu araştırma sonuçları ve alanyazındaki çalışmalar birlikte değerlendirildiğinde evliliğe yönelik tutumların her zaman toplumun ve bireylerin kültürel değerleri üzerine şekillendiği dikkate alınmalıdır.

Araştırma sonucuna göre, çalışma grubunun %79'unun anne ve babası evli, %15'inin boşanmış durumdadır. Ebeveynlerinin boşanma veya ayrı yaşama durumunun evliliğe yönelik tutumlarının cinsiyete

göre etkisine bakıldığında, boşanmamış ailelere sahip bireylerin evliliğe yönelik tutumlarının boşanmış ailelere sahip bireylere göre yüksek bulunmuştur. Erözkan (2009), kadın üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığı puanlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Ebeveynin evlilik durumu ve cinsiyet ile ilgili yapılan bazı araştırmalarda erkek çocukların kız çocuklarına göre boşanmadan daha fazla etkilendiği belirtilmektedir. Ancak kız çocuklarının boşanmadan daha fazla etkilendiği sonucuna ulaşan çalışmaların yanı sıra hem kız hem de erkek çocukları üzerinde boşanmanın etkisi olmadığı sonucunu savunan çalışmalar da bulunmaktadır (Kotan, 2016, s.61).

Çalışma grubundakilerin karşı cinsiyetten kardeşi bulunup bulunmadığına göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları incelenmiş; karşı cinsiyetten kardeşi bulunan gençlerin kadın cinsiyet rolleri açısından karşı cinsiyetten kardeşi bulunmayanlara göre anlamlı olarak daha yüksek puanlar aldıkları bulunmuştur. Böylece bu çalışmaya göre karşı cinsiyetten kardeşi olanların toplumsal cinsiyet açısından daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları söylenebilir. Wentworh ve Chell'in (2001) gençlerin eş rollerini nasıl algıladıklarını saptamak amacıyla yaptıkları çalışmada kadın ve erkeğe ait rol beklentilerinin farklı olduğunu ortaya koymuşlardır. Çalışmada kız öğrencilerin aile üyelerinin rollerini mevcut yapı içerisinde değerlendirdikleri, daha geleneksel bir bakış açısına sahip oldukları ve erkeklerin rollerini daha olumsuz olarak algıladıkları bulunmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada gençlerin evlilik ve aile yaşamına ilişkin beklentileri ve görüşlerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları araştırılmıştır. Evlilik tutumları ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin bazı demografik değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediği çeşitli istatistiksel analiz teknikleriyle incelenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin toplumsal cinsiyet konusunda çalışma yaşamı ve toplumsal yaşam ile ilgili tüm önermelerde, kız ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ($p < 0.05$) bulunmuştur. Bu sonuç ülkemizdeki benzer çalışmalarda da dikkati çekmektedir. Toplumda var olan geleneksel kadın erkek rollerine karşı eşitlikçi bir yaklaşımı sağlayacak eğitim anlayışı çocukluktan itibaren her yaştaki bireye gerek örgün eğitim gerekse yaygın eğitim yoluyla aşılmalı çalışılmalıdır.

Literatürde, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel bakış açılarının değiştirilerek, eşitlikçi bakış açısı kazanmalarının sağlanabilmesi için öncelikle gençlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesinin önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bu nedenle gençlerin evlilik ya da aile yaşamına yönelik değer yargıları ile toplumsal cinsiyet bakış açılarını belirlemek için daha geniş çaplı çalışmalar planlanmalıdır.

Bu araştırmanın sonuçlarından, ailelere ve çocuklara danışmanlık ve rehberlik yapan çocuk gelişimci, psikolojik danışman, psikolog, psikiyatr ve sosyal hizmet uzmanı gibi alanlarda çalışanların yararlanması beklenmektedir. Araştırmanın maliyet ve zaman kısıtlarından dolayı belirli bir örneklem sınırı vardır. Bu nedenle elde edilen bulguları topluma genelleştirebilmek için yeni araştırmaların daha büyük çalışma gruplarıyla, farklı bölgelerde yapılmasının yanı sıra başka demografik özelliklerin de araştırmaya dahil edilmesi yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- ANDERSON, S. A., SABATELLI, R. M. (2007). *Family Interaction: A Multigenerational Developmental Perspective*. (Fourth Edition). USA: Pearson Education.
- BACANLI, H. (2001). "Eş Seçimi Tercihleri", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, s.2 (15), s.7-16.
- BAYKAL, S. (1988). *Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerine İlişkin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BAYOĞLU, F., ATLI, A. (2014). "İnönü Evlilik Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenilirlik Analizleri", *Ege Eğitim Dergisi*, S. (15)2, s.397-415.
- BENER, Ö., GÜNAY, G. (2013). "Gençlerin Evlilik ve Aile Yaşamına İlişkin Tutumları", *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s.3 (1), s. 1-16.
- BİLEN, M. (2004). *Sağlıklı İnsan İlişkileri*, 6.Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- BURCHFIELD, J. L. (2012). *The Gender and Cultural Difference Effect of Family Communication Patterns on Self Esteem and Relationship Satisfaction of Women*. Unpublished MA Thesis, Texas: Texas University Department of Psychology and Philosophy.
- ÇINAR, L. (2008). *Evlilik Doyumu: Cinsiyet Rollerine ve Yardım Arama Tutumu*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DURAN, Ş. (2010). *Evlilik Öncesi İlişki Geliştirme Programının Romantik İlişkiler Yaşayan Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerileri, Çatışma İletişim Tarzları ve İlişki İstikrarları Üzerine Etkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümü.
- EFE, E. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçme Eğilimleri*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı.
- ERÖZKAN, A. (2009). "Rejection Sensitivity Levels with Respect to Attachment Styles, Gender and Parenting Styles: A Study with Turkish Students", *Social Behavior And Personality*, s.37/1, s.1-14.

- ESMER, Y. (2012), Türkiye Değerler Atlası. Bahçeşehir Üniversitesi, [http://content.bahcesehir.edu.tr/public/files/files/ATLAS%20SUNUM%202012%20\(2\).pdf](http://content.bahcesehir.edu.tr/public/files/files/ATLAS%20SUNUM%202012%20(2).pdf)
- KALKAN, M., KAYA, S. N. (2007). "Evlilik Öncesi İlişkileri Değerlendirme Ölçeği'nin (EÖİDÖ) Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Aile ve Toplum Eğitimi, Kültür ve Araştırma Dergisi*, s.3(11), s. 35-40.
- KARABACAK, A., ÇİFTÇİ, M. (2016). "Üniversite Öğrencilerinin Evliliğe İlişkin Tutumları İle Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, s.36-2, s. 25-43.
- KAYA, M. (2002). *Cinsiyetleri Farklı Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Tercihlerine Göre Denetim Odakları*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KOTAN, T.Ş. (2016). *Boşanmış ve Boşanmamış Ailelere Sahip Üniversite Öğrencilerinde Reddedilme Duyarlılığının Bağlanma Stilleriyle İlişkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji.
- KOTOWSKA, I.E., MATYSIAK, A., STYRC., M., PAILHE., A., SOLAZ., A., VIGNOLI, D. (2010). *Second European Quality of Life Survey: Family Life and Work*. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI (2009). *Aile ve Tüketici Bilimleri, Aile Olmak*. Orta Öğretim Projesi Modülleri. Ankara.
- ÖNGEN, B., AYTAÇ, S. (2013). "Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Değerleri İlişkisi", *Sosyoloji Konferansları*, No: 48 (2013-2), s. 1-18.
- PARSONS, R. N., NALBONE, D. P., KILLMER, J. M., WETCHLER, J. L. (2007). "Identity Development, Differentiation, Personal Authority and Defree of Religiosity as Predictors of Interfaith Marital Satisfaction", *The American Journal of Family Therapy*, s.35(4), s. 343-361.
- SERVATY, L., WEBER, K. (2011). The Relationship between Gender and Attitudes Towards Marriage. *Journal of Student Research*. [www.GenderandAttitudetowardsMarriage%20\(1\).pdf](http://www.GenderandAttitudetowardsMarriage%20(1).pdf)
- THALHUBER, K. K. (2001). *Prenatal Predictors of Family Rituals: Examining The Contributions of Parents' Attachment Representations and Marital Communication*. Unpublished Ph.D Thesis, University of Texas, Graduate School.
- TURĞUT, M. (2015). *Türkiye'de Evlilik Tercihleri*. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Araştırma ve Politika Serisi Yayın No: 20. Ankara: ProVest Danışmanlık Yayın.
- TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU (2014). *Evliliğe Sağlıklı Başlangıç*. Sağlık Bakanlığı Yayın No: 928.
- VEFİKULUÇAY, D. ZEYNELOĞLU, S. EROĞLU, K VE TAŞKIN, L. (2007). "Kafkas Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açıkları", *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, s. 14:2, s. 26-38.
- WENTWORTH, D.K., CHELL, R.M. (2001). "The Role of Househusband and Housewife as Perceived by a College Population", *The Journal of Psychology*, s. 135(6), s. 639-650.
- YALÇIN, H. (2010). *Evlilik Okulu*. Ankara: Nobel Yayınları.
- YALÇIN, H. (2014). "Evlilik Uyumu ile Sosyodemografik Özellikler Arasındaki İlişki", *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, Makale No: 24, s.3(1), s.250-261.
- YAŞIN DÖKMEN, Z. (2000). "Kendi Cinsiyetindekilere ve Diğer Cinsiyetlilere İlişkin Algı, Cinsiyet Roller ve Depresyon İlişkileri", *Kriz Dergisi*, s.9 (1), s. 9-19.
- ZEYNELOĞLU S., FÜSUN T. (2011). "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özellikleri", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s.40, s.409-420.